

τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, τὸ ἀσφαλίζον ὄθῃεν τὰς λαϊκὰς ἐλευθερίας ἀλλὰ πράγματι διαφθείρον αὐτάς, μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ἠδυνήθη νὰ εὐδοκιμήσῃ δι' ὅλους ἐξαιρετικούς λόγους, θὰ ἀνομολογήσῃ ὅτι ἡ μοναρχικὴ καὶ ἀπόλυτος διοίκησις ὡς ἐκείνη τοῦ Τσάρου, ὁδηγεῖ ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἓνα λαὸν εἰς τὴν πρόοδον, εἰς τὸ μέγαλειον, εἰς τὴν δόξαν!

[Ζαγαζίκ]

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΞΕΝΟΣ

ΜΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Δ ΡΙΜΥΤΕΡΑ σάτυρα, καυστικωτέρα εἰρωνεία κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ ψεύδους καὶ τῆς πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι κενότητας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ! Ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ὁ Μολιέρος θὰ τὴν ἐξήλευον ὡς ἀσυλλήπτου καὶ ἀνεφίκτου ἐμπνεύσεως. Τὴν ἀφῆκε, θνήσκων κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1903, εἰς μέγας σαρκοστικής, ὁ ἰδιορρυθμότερος, ὁ ἐκκεντριχώτερος τῶν συγγράφων Ἑλλήνων — ὁ Ἀνδρέας Πεταλαῆς· μία φυσιογνωμία ἰδιάζουσα, μία πρωτοτυπία ὑπερέγουσα ἐν μέσῳ τῶν μυριάδων κοινωνικῶν

νευροσπάστων τῆς καθήμερινῆς κωμωδίας τῆς ζωῆς· εἰς ἀληθινὸς φιλόσοφος τῶν ἔργων — ὄχι τῶν λόγων μόνον, ὄχι ἀπλοῦς φιλόσοφος τοῦ γραφείου καὶ τῆς μελάνης, δούλος τῆς πρώτης ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας. Ὁ Ἀνδρέας Πεταλαῆς ἀνῆκεν εἰς ἑαυτὸν, εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδίων του πεποιθήσεων καὶ αἰσθημάτων, καὶ δι' αὐτὸ ὑπῆρξεν εἰς ὅλα ἰδιορρυθμος : εἰς τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ ἔμλειν, τοῦ ἐνδύεσθαι, τοῦ συμπεριφέρεσθαι, τοῦ ζῆν, τοῦ θνήσκειν, καὶ τοῦ κληροδοτεῖν ἀκόμη!

Τίς δὲν τὸν ἐνθυμεῖται μὲ τὸν ὑψηλὸν τοῦ πῖλον τὸν φαϊόχρουν, καὶ τῆς στακτιῆς γκέτες του, διερχόμενον διὰ τῆς ὁδοῦ Σταδίου καὶ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος, μ' ἐν μειδιάμα οἴκτου ἀπολιθωμένον εἰς τὰ χεῖλη του, μὲ μίαν ἔκφρασιν περιφρονήσεως πρὸς τὴν γύρω του παραπαίουσαν ψευδῆ ζωὴν;

Ἄλλ' ἡ διαθήκη τοῦ αὐτῆ, ἣτις περικλείει ὅλην τὴν εἰκόνα τῆς ἐλευθέρου τοῦ ψυχῆς καὶ τοῦ σαρκαστικοῦ τοῦ πνεύματος, φέρει τὴν σφραγίδα ἐξόγου πρωτοτυπίας. Καὶ δικαίως ἡ φήμη τῆς διήλθε τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος κυκλοφορήσασα καὶ τονισθεῖσα διὰ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου. Ἀξίζει ἐπομένως νὰ τὴν ἀποθησαυρίσωμεν ἐδῶ, εἰς μίαν σελίδα τοῦ Ἡμερολογίου, καὶ δι' ὅσους τὴν ἀνέγνωσαν ἀκόμη. Πάντοτε ἔχει τις νὰ διδαχθῆ πολλὰ καὶ νὰ φιλοσοφήσῃ πολλὰ διὰ μέσου τῶν ὀλίγων πλὴν συμπετυκνωμένων γραμμῶν τῆς. Ἴδου αὕτη:

«Ἐν ἡ περιπτώσει ἀποθάνω αἰφνιδίως, ὡς ἔχω τὴν προαίσθησιν οὕτω θ' ἀποθάνω, ὅπερ καὶ ἐπιθυμῶ, ἡ κυρία καὶ ὑστάτη θέλησίς μου εἶναι νὰ μὴ γίνῃ οὐδεμία σφράγισις εἰς τὴν οἰκίαν μου, οὐδ' ἀπογραφή.

Πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου σκεύη, ἐπιπλα, ἐνδύματα—ἐκτὸς τῶν εἰκόνων τῶν γονέων μου καὶ ἀδελφῶν μου κλπ.—ἀνήκουσι τῇ ὑπηρετούσῃ με Μαρίᾳ, ἣτις ἐπὶ 11 ἡδὴ ὅλα ἔτη μετ' ἀφοσιώσεως σπανίας, μὴ ἀπαντωμένης σήμερον μεταξὺ καὶ τοῦ πλείον ἐντίμου κόσμου, μὲ ὑπῆρτες. Πᾶν ὅτι ἔχω, τὸ ὀφείλω εἰς αὐτήν, καὶ τὴν ζωὴν μου ἔτι διὰ τῶν τυσιῶν ἃς ἔκαμε κατὰ τὸν ἄτιμον πόλεμον τῆς Τουρκίας καὶ μοι ἔσωσε τὸ πᾶν.

Εὗγε εἰς τὴν ἀρετὴν!

Νὰ ταρῶ μὲ ἓνα παπᾶν οὐδεμία ἐπίσημος ἐκφορὰ νὰ μοι γίνῃ, οὐδὲ ἄνθη, οὐδὲ λόγοι· οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἀπολύτως νὰ συνοδεύσῃ τὴν ἐκφορὰν μου εἰμὴ οἱ ἀδελφοί μου, οἱ ἀνεψιοί μου καὶ ἡ Μαρία· διότι τὸ μωρὸν τῶν ἀνθρώπων γένος, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλον μου τὸν βίον ἐσυχαινόμην διὰ τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὸ ψεῦδος του, θὰ τὸ αἰσθάνωμαι ὡς βᾶρος πιέζον τὸ πτώμα μου.

Ἄν ἀπὸ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς περιουσίας μου περισσεύσωσι, νὰ δοθῆ κληροδότημα εἰς τὸ Δρομοκαίτειον, οὗ ὑπῆρξα ἐπὶ χρόνον **ἐξωτερικὸς τρῶφιμος ζητήσας καὶ γενόμενος βουλευτῆς !!** ὦ, τί ἀπαίσιον ἄγθος! διὰ τὸν θέλοντα νὰ πολιτευθῆ ἐντίμως καὶ εὐσυνειδήτως ποία ταπείνωσις καὶ ἐξευτελισμὸς χαρκχτῆρος!

Τὰ χειρόγραφα μου καὶ τὰ ποιήματά μου νὰ συμμαζεύτῃ κληρονόμος καὶ ὅσα ἐγκρίτη νὰ τὰ τυπώσῃ.

Λυτὰ γράφω μὲ ἡσυχίαν καὶ γαλήνην ψυχῆς ὥρα 9 μ. μ.

Οὐδένα ἠδίκησα ἐν τῷ βίῳ μου, διὸ καὶ μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸν ζητῶ συγχώρησιν διὰ τὰ ἐν τῇ γῆ παραπτώματά μου.

Τοὺς ἀδικήσαντάς με ὁ Θεὸς κρινεῖ, ἐγὼ δὲ συγχωρῶ.
Ὅποτε δῆποτε καὶ ἂν ἔλθῃ ὁ Θάνατος, καλῶς νὰ ἔλθῃ.

Λάρισα, 10 Φεβρουαρίου, 1900.

Ἄνδρ ε α ς Π ε τ α λ ᾶ ς

* *

Καὶ ἀληθῶς. Ὁ θάνατος, ὡς τὸν προσθάνθη καὶ τὸν ἀνέ-
μενε γαλήνιος ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος τῆς ζωῆς, τὸν συνήνητησεν
αἰφνιδίως τὴν 8ην Ἀπριλίου τοῦ 1903.

Ἄλλὰ, τί χαρακτηριστικώτερον ἄλλο νὰ προσθέσῃ τις μετὰ
τὴν σπανίαν αὐτὴν καὶ διδακτικὴν διαθήκην; ὅτι ὡς βουλευτῆς
Ἀγυαῖς, ἀποῦ εἶχε τὴν ἀφροσύνην νὰ πολιτευθῆ,
καθήμενος εἰς τὴν ὑψηλοτέραν σειρὰν τῶν ἐδωλίων τοῦ ἀμφιθεά-
τρου τῆς Βουλῆς, ὡς νὰ τὸν ἀπέπνιγε κάτω ὁ κομματικὸς συμ-
φυρμὸς, ἐπὶ ὥρας σιωπηλός, ἐξεσφενδόνιζεν ἐνίοτε μίαν φράσιν
πλήρη σατύρας, ἓνα κόλαφον παταγώδη κατὰ τῆς κοινοβουλευ-
τικῆς ἀτασθαλίας; Ἡ ὅτι δικηγορῶν ἐν Πάτραις, Ῥουμανία καὶ
Λαρίσση, οὐδένα ποτὲ ἠδίκησεν, ἂν καὶ συχαινόμενος τὸ
μωρὸν τῶν ἀνθρώπων γένος, ὡς ὁ ἴδιος ἐξομολογεῖται;
Ἡ ὅτι ἐκ τῶν πρώτων ὑποκινήτων τῆς θεσσαλικῆς ἐπαναστά-
σεως τοῦ 1878, συνέπεια τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ προσάρτησις τῆς
Θεσσαλίας, ἐτληγράφει πρῶτος αὐτὸς εἰς τὸν «Χρόνον» τοῦ
Λονδίνου τὴν σύστασιν τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως; Ἡ ὅτι
κατὰ τὴν τουρκικὴν κατοχὴν τῆς Θεσσαλίας ἀπέμεινεν ἐκ τῶν
ἐλιγίστων, παραμυθῶν καὶ ἐνισχύων τοὺς ἀπέλπιδας ἐλευθέρους
δούλους, ἀψηφῶν πάντα κίνδυνον καὶ φυγαδευθεὶς ἐκ Βίλου διὰ
γαλλικοῦ πλοίου μόνον ὅταν ἐξεδόθη κατ' αὐτοῦ ἔνταλμα συλ-
λήψεως ὡς στασιαστοῦ κατὰ τοῦ ἐν Θεσσαλία τουρκικοῦ καθε-
στῶτος; ! !

Ὅλαι αὐταί, καὶ ἄλλαι περιεργόταται λεπτομέρειαι τῆς ἰδιο-
ρhythμου ζωῆς τοῦ Ἄνδρ ε α Π ε τ α λ ᾶ, δὲν δίδουσι πλήρη τὴν ἐκ-
κεντρικότητά του καὶ τὸ ἀπὸ περιωπῆς σαρχαστικόν του πνεῦμα,
ὅσον ἡ περίεργος, ἡ ἀληθῶς μοναδική, ἡ αὐτόχρημα ἀριστο-
φάνειος, θαυμασία ἐν τῇ ἀφελείᾳ της, βαθεῖα ἐν τῇ συντομίᾳ
της σάτυρα κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ ψεύδους, — ἡ
διαθήκη του !